

עפ (תל אביב) 20402-11-24 - מדינת ישראל נ' רימא חביש

ע"פ (תל-אביב-יפו) 20402-11-24 - מדינת ישראל נ' רימא חבישמחוזי תל-אביב-יפו
ע"פ (תל-אביב-יפו) 20402-11-24

מדינת ישראל

נגד

רימא חביש

בית המשפט המחוזי בתל-אביב-יפו - יפו

[09.07.2025]

כבוד השופט, סגן הנשיא שי יניב

כבוד השופט יוסי טופף

כבוד השופטת דנה אמיר

ע"י ב"כ עו"ד טל בנאי גת

ע"י ב"כ עו"ד אסף דוק

פסק דין

1. בפני בית משפט השלום (כב' השופט י' גת) הודתה המשיבה, במסגרת הסדר טיעון, בעבירה של גניבה, לפי סעיף 383(א)(2) וסעיף 384 לחוק העונשין, התשל"ז-1977 (להלן: חוק העונשין). בית משפט קמא סבר, שמתקיימים תנאי הלכת כתב (ע"פ 2083/96 תמר כתב נ' מדינת ישראל (21.8.1997)), נמנע מהרשעת המשיבה והטיל עליה 300 שעות של"צ, צו מבחן והתחייבות כספית בסך 3,000 ₪. ערעור המדינה מופנה כלפי החלטת בית משפט קמא להימנע מהרשעת המשיבה.

נסיבות ההרשעה

2. ביום 5.12.2021 עבדה המשיבה כמפקחת על נבחנים במבחן פסיכומטרי מטעם המרכז הארצי לבחינות ולהערכה באוניברסיטת תל-אביב. במסגרת עבודתה כמפקחת, קיבלה המשיבה לפיקדון את טופסי הבחינה הפסיכומטרית (להלן: הבחינה), תוך שהתחייבה בחתימת ידה, בין היתר, לשמור בסודיות כל מידע הקשור בעבודתה, לרבות הבחינה "ולא למסרה לאיש". אלא, שלאחר קבלת עותק מטופסי הבחינה, העבירה המשיבה בגניבה, באמצעות מכשיר הטלפון הנייד שלה, עותק מהבחינה לאימה. דרך אימה, הגיעה הבחינה לאנשים אחרים שהיו עשויים להיבחן באותו יום. לאחר האמור, מחקה המשיבה תכתובות מהטלפון שלה. בכתב האישום המתוקן, שבו הודתה המשיבה, צוין כי במעשים האמורים שלחה המשיבה ידה בטופסי הבחינה "והעבירה אותם לאחרים דרך האם".

הסדר הטיעון ותסקיר שירות המבחן

3. לפני בית משפט השלום הגיעו הצדדים להסכמה דיונית, שלפיה הודתה המשיבה בכתב אישום מתוקן. כן הוסכם כי המשיבה תופנה לשירות המבחן לקבלת תסקיר, אשר במסגרתו תיבחן שאלת ההרשעה, כאשר המדינה הבהירה שעמדתה תהיה להותרת הרשעת המשיבה על כנה.

4. בפני שירות המבחן קיבלה המשיבה אחריות לביצוע העבירה, תוך תיאור תחושות של בושה והידרדרות במצב הרגשי. שירות המבחן התרשם כי המשיבה היא בעלת מערכת ערכים חיובית, בעלת יכולת גבוהה, כוחות רבים ושאיפה למצוינות. עמדת שירות המבחן הייתה כי ההליך המשפטי מהווה גורם מרתיע ומציב גבול עבורה, וכי הסיכון להישנות העבירה הוא נמוך. על רקע העובדה, שהמשיבה סיימה לימודי תואר ראשון בסיעוד באוניברסיטת תל אביב, התרשם שירות המבחן כי הרשעה עלולה למנוע ממנה לעסוק בתחומי התמחותה, ואף לגרום לנסיגה במצבה הרגשי. לפיכך, המליץ שירות המבחן על ביטול ההרשעה ועל ענישה בעלת אופי חינוכי-שיקומי. קביעת בית משפט השלום

5. בית משפט השלום עמד על הכלל, שלפיו משהוכח מעשה עבירה יש להרשיע בדין. אולם מצא, כי עניינה של המשיבה משתייך לקטגוריה של מקרים "ייחודיים ונדירים" המאפשרים להורות על ביטול ההרשעה. זאת, נוכח עובדות כתב האישום המתוקן, המסמכים שהוגשו לפני בית המשפט "ובעיקר תסקיר שירות המבחן". תחילה בחן בית משפט השלום את התנאי הראשון בהלכת כתב, לאמור, אם סוג העבירה ונסיבותיה מאפשרים את ביטול ההרשעה. נקבע, כי בפן העקרוני אין מניעה לביטול הרשעה בעבירה שמהווה גניבה, לפי סעיף 383(א)(2) לחוק העונשין. אלא שבענייננו, המכשול המהותי מצוי בנסיבות העבירה הקונקרטיות. בית משפט השלום עמד על הפגיעה בערכים המוגנים, ובהם שמירה והגנה על טוהר הבחינות; הדרישה ליושרה והגינות בבחינות ארציות; שמירת עקרון השוויון בין הנבחנים; תקינות הליכי מיון לקראת לימודים אקדמאיים וכי במעשי המשיבה היה פוטנציאל לשיבוש הליכי המיון ולקבלת מועמדים שאינם מתאימים. בית משפט השלום הוסיף ועמד על כך, שהמשיבה מעלה באמון, שעה שכמפקחת על נבחנים, התחייבה לשמור על סודיות, אך העבירה באמצעות הטלפון הנייד עותק מהבחינה ולאחר מכן מחקה את התכתובות. כן ניתנה הדעת לשיקולי הרתעת הרבים.

מנגד, עמד בית משפט השלום על כך שבחינת כתב האישום המתוקן מלמדת, כי המשיבה מסרה את טופס הבחינה לאמה בלבד וכי לא ניתן ללמוד על כוונה מצידה שהעברת הטופס לאם תוביל להעברתו לאחרים, שיעשו בו שימוש בלתי הוגן. בית משפט השלום ציין כי על המשיבה "היה לצפות ולקחת בחשבון אפשרות שכזאת", אולם הטעים כי מכתב האישום המתוקן "לא עולה כי ... התכוונה לכך", וכי לא הייתה מעורבת באופן ישיר בהעברת טופס הבחינה לאחרים. בית משפט קמא ציין, כי בנסיבות ההרשעה אין קביעה ודאית, שמי שקיבלו לידם את הטופס נבחנו באותו יום וזכו ביתרון בלתי הוגן. לכך הוסיף בית משפט השלום, כי המעשה לא נעשה "בתמורה לרווח כלשהו", וכי המדובר בכישלון חד-פעמי, כאשר "במסגרת הבדיקה בשירות המבחן" מסרה המשיבה את הרקע למעשה העבירה. בסופו של יום נקבע, כי עניינה של המשיבה "עומד, אף אם בדוחק בהתחשב בשיקולי ההרתעה" בתנאי הראשון שנקבע בהלכת כתב, שכן ביטול ההרשעה בעניין דנן לא יוביל בנסיבות הייחודיות לפגיעה בלתי מידתית ביתר שיקולי הענישה.

6. אשר לתנאי השני הנדרש על-פי הלכת כתב, קבע בית משפט השלום, כי בנסיבות העניין ייגרם למשיבה "נזק קונקרטי, ודאי וחמור" באם הרשעתה לא תבוטל. בית המשפט קמא עמד על כך, שהמשיבה סיימה את חובותיה האקדמיות לתואר ראשון בסייעוד וממתנה לבחינת ההסמכה להתחלת עבודתה כאחות, אשר מהווה את חלום חייה. דא עקא, שהוצג בפניו, כי בשל "מגבלה נורמטיבית" המשיבה מתקשה למצוא עבודה בתחום לימודיה. לפיכך, "יש סיכוי לא מבוטל שהרשעתה תשפיע על האפשרות שתוסמך כאחות". עוד ציין בית משפט קמא, כי נוסף על הפגיעה האפשרית הקונקרטית בפרנסת המשיבה ובעיסוקה, מתסקיר שרות המבחן וממסמכי הגורם המטפל (נ/4) עלה חשש ממשי שהותרת ההרשעה על כנה תוביל להרעה של ממש במצבה הנפשי של המשיבה. לאחר שמצא בית משפט השלום כי התקיימו שני תנאי הלכת כתב ביטל בית משפט השלום את ההרשעה, כמפורט בפתח הדברים.

הערעור

7. לטענת המדינה, המדובר בעניין מובהק המחייב הרשעה, וכי לא מתקיימים תנאי היסוד להחלת החריג הנדיר, בהתאם להלכת כתב.

אשר לתנאי הראשון בהלכת כתב, נטען כי נסיבות העבירה אינן הולמות אי-הרשעה, ממספר טעמים, ואלו העיקריים שבהם: בביצוע העבירה היה פוטנציאל נזק "אדיר", לפי שהמשיבה העבירה את טופס הבחינה לאמה וזו הפיצה אותו לאחרים; זקיפת העברת הטופס לאמה של המשיבה בלבד לכף קולה היא שגויה, שכן מדובר בהפרה של התחייבות המשיבה לסודיות. יתר על כן, נטען, כי העברת המבחן לאם "מקפלת בתוכה אפשרות ואף ציפייה כי טופס הבחינה יופץ, וזו הייתה המטרה שהניעה אותה להעביר לאמה את טופס הבחינה"; אף הקביעה כי המשיבה לא הפיקה רווח ממעשיה שגויה, שכן רווח אינו נמדד רק בערכים כספיים. עוד נטען, כי שגה בית משפט השלום כאשר ציין שהמשיבה מסרה את הרקע למעשים לשירות המבחן. נטען, כי היפוכם של דברים הוא הנכון, שכן גרסת המשיבה בפני שירות המבחן מלמדת על ניסיון לצמצם מאחריותה העולה מכתב האישום המתוקן. עוד נטען, כי לא ניתן המשקל הראוי לנסיבה המחמירה של מחיקת התכתובות מהטלפון הנייד.

אשר לתנאי השני בהלכת כתב, עומדת המדינה על כך, שהרשעה לא תימנע מהמשיבה לעסוק בתחום הסייעוד, שכן הדבר נתון לשיקול דעת המעסיק. הוטעם כי תחום הסייעוד הוא רחב היקף וכולל מגוון עיסוקים. זאת, ואף זאת. נטען, כי מתבקש הדבר, שהפרת חובת הסודיות והפרת האמון יהיו בידיעת המעסיק הפוטנציאלי, הואיל והמדובר בהפרת ערכים המצויים בליבת עבודת גורמי הרפואה.

8. מנגד, ב"כ המשיבה טען כי אין ממש בערעור. נטען, שבגזר הדין המפורט, נדרש בית משפט השלום לכלל השיקולים וכי במסקנה שאליה הגיע לא נפלה כל טעות המצדיקה את התערבות ערכאת הערעור. נטען, כי בדיון נפסק שהתקיימו שני המבחנים המצטברים הנדרשים בהתאם להלכת כתב. יתר על כן, ב"כ המשיבה הוסיף וטען, כי בפני בית משפט השלום הוצגו הליכים "בעבירות מסוג זה", שהסתיימו בהסדרים מותנים. נטען, כי נוסח כתב האישום המתוקן, שבו הודתה המשיבה, מדייק וממנו לא נלמד על כוונה או על ידיעה של העברת טופס הבחינה מאמה של המשיבה לאחרים.

אשר לנזק הקונקרטי הודגש, כי חלומה של המשיבה הוא להיות מיילדת בבית חולים, וכי הרשעתה עלולה להציב סיכון ממשי לאפשרות עיסוקה. לכך מצטרפת העובדה שהפרשה נתנה את אותותיה על מצבה הנפשי של המשיבה, אשר נזקקה לטיפול משך כשנתיים, וכי הרשעה עלולה לגרום לנסיגה במישור הנפשי. כן הופנתה שימת לבנו לכך, שנוסף להעמדה לדין בהליך הפלילי, ננקטו נגד המשיבה הליכים משמעותיים בפני רשויות האוניברסיטה והיא מנועה מלגשת לבחינה הממשלתית עד תום "תקופת ההרחקה" שהושתה עליה. להשלמת הטיעון, ציינה ההגנה, כי המשיבה השלימה את שעות השל"צ שהושתו עליה, ללמדנו על נטילת האחריות המלאה.

דיון והכרעה

9. דין הוא שכאשר הוכחה האשמה, ככלל, יש להרשיע בדין. הרשעת נאשם, לאחר שנקבעה אחריותו בפלילים, מממשת את תכלית המשפט הפלילי ומגשימה את ערך השוויון בין נאשמים (ע"פ 9893/06 לאופר נ' מדינת ישראל, פסקה 8 (31.12.2007)) (להלן: עניין לאופר). מכאן, שהימנעות מהרשעה שמורה למקרים חריגים ויוצאי דופן. בהלכת כתב ובפסיקה שבאה בעקבותיה נקבע כי על מנת להימנע מהרשעה נדרש קיומם של שני תנאים: האחד, סוג העבירה ונסיבות ביצועה מאפשרים לוותר בנסיבות המקרה על ההרשעה, מבלי לפגוע באופן מהותי בשיקולי הענישה האחרים. האחר, ההרשעה תפגע פגיעה חמורה בעתידו או בשיקומו של הנאשם. ביטולה של הרשעה תהא, אפוא, רק בנסיבות חריגות ויוצאות דופן, "כאשר עלול להיווצר פער בלתי נסבל בין עוצמת פגיעתה של ההרשעה הפלילית בנאשם האינדיבידואלי לבין תועלתה של ההרשעה לאינטרס הציבורי-חברתי הכללי" (עניין לאופר, פסקה 9).

10. ייאמר מיד, כי נסיבות ההרשעה דנן בולטות בחומרתן. תכלית העסקתה של המשיבה הייתה שמירה על טוהר הבחינות. כעולה מכתב האישום המתוקן, המשיבה הייתה ה"מפקחת" על נבחנים במבחן פסיכומטרי מטעם המרכז הארצי לבחינות ולהערכה. את טופסי הבחינה קיבלה המשיבה לידיה כפיקדון. לא זו אף זו, המשיבה התחייבה בחתימת ידה, לשמור בסודיות כל מידע הקשור בעבודתה, ובכלל זה הבחינה, ולא למסרה לאיש. חרף כל אלה, בחרה המשיבה להפר את התחייבותה, למעול באמון שניתן בה וכעולה מסעיף 4 לכתב האישום המתוקן "שלחה.. ידה שלא כדין בטופסי הבחינה והעבירה אותם לאחרים דרך האם".

המדובר במקבץ נסיבות מחמיר במיוחד. בהעברת הבחינה לאימה, באמצעות הטלפון הנייד, יצרה המשיבה במו ידיה את הפוטנציאל למעשי רמייה, לפגיעה בטוהר הבחינות, לפגיעה בכלל ציבור הנבחנים ולקבלת מי שאינם בהכרח מתאימים למסלולים אקדמיים, תוך העדפתם על-פני אחרים שנבחנו תוך שמירה על מלוא הכללים. עיון בגזר דינו של בית משפט השלום מלמד, שבית משפט השלום היה ער לעיקרי הדברים. ברם, יש ממש בקו טיעון המדינה, כי שגה בית משפט השלום, כאשר מצא כנגד זאת היבטים מקלים בנסיבות העבירה, אשר אינם עומדים במבחן הביקורת. כך, בית משפט השלום הטעים, כי ראה להעניק משקל נכבד למפורט בתסקיר שירות המבחן ולהמלצתו. אלא, שעיון בתסקיר שירות המבחן מלמד, כי בפני שירות המבחן הניחה המשיבה גרסה עובדתית, שאינה עולה בקנה אחד עם נסיבות הרשעתה. כך, שירות המבחן מציין מפי המשיבה, ש"תיארה כי התמונות לא הועברו מאמה לגורמים נוספים." אלא, שכמובא לעיל בפני בית משפט השלום הודתה המשיבה בכך ש"דרך האם, הגיע המבחן לאנשים אחרים שהיו עשויים להיבחן באותו יום". זאת ועוד, אין חולק, כי לאחר העברת עותק מהבחינה לאם באמצעות תמונות שנשלחו בטלפון הנייד, מחקה המשיבה את התכתובת מהטלפון הנייד שלה. המדינה מפנה לכך, שהמדובר בפן מחמיר מובהק, המלמד על ניסיון להעלים את עקבות מעשה העבירה. מנגד, על-פי גרסת המשיבה המתוארת בתסקיר שירות המבחן, התמונות לא הועברו מאמה של המשיבה לאיש והאם אף "העירה לה על מעשיה וביקשה ממנה למחוק את התמונות", וכי מטעם זה, כביכול, מחקה את התכתובת. הפער המשמעותי בין נסיבות ההרשעה לגרסה שהוצגה בפני שירות המבחן אינו מאפשר להעניק משקל נכבד להמלצת שירות המבחן.

זאת ועוד, אף אם העובדות כהווייתן היו בפני שירות המבחן, הרי כידוע "המלצות שירות המבחן הינן רק אחד מני השיקולים שעל בית המשפט לשוות לנגד עיניו בבואו לגזור דינו של נאשם שהורשע בדיון" (ע"פ 8704/08 הייב נ' מדינת ישראל, פסקה 9 (23.4.2009)). המלצת שירות המבחן "..." היא חלק מתמונה כוללת... שירות המבחן... נדרש בראש וראשונה לפרט שלפניו; על בית המשפט לשרטט את התמונה במכלולה ולשקללה" (רע"פ 3515/09 פדאל נ' מדינת ישראל, פסקה ט (21.05.2009)).

מכל מקום, והוא עיקר, אף מתן משקל ניכר להיבטי הקולה אינו מכרסם כרסום מהותי בנסיבות ההרשעה, הבולטות בחומרתן והמלמדות על הפרת ערכי יסוד, שעמדו בליבת תפקידה ואחריותה של המשיבה. נוכח נסיבות העבירה לא היה מקום להימנע מהרשעה.

11. למעלה מן הצורך, נידרש גם למבחן השני להימנעות מהרשעה, אשר אף הוא אינו מתקיים. על-פי דין, מקום בו המדובר בהעסקה בבית חולים על המועמד להראות שלא הורשע בעבירה שדינה מאסר ושלדעת האחות הראשית יש בה כדי למנוע עיסוק בסיעוד (תקנה 5(א) לתקנות בריאות העם (עוסקים בסיעוד בבתי חולים), התשמ"ט-1988). זאת ועוד, בהתאם לתקנה 14 לתקנות הנ"ל נתון שיקול דעת לרשום בפנקס גם מי שהורשע בעבירה כאמור, בנסיבות הנזכרות שם. אמור מעתה, שיקול הדעת נתון לרשות המוסמכת אשר בפניה יובא העניין בבוא העת. פעם אחר פעם נקבע, כי אין בכך כדי ללמד על קיומו של "נזק קונקרטי" כמשמעו בהלכת כתב:

"לו תתקבל טענת המבקש כי כאשר לרשות המנהלית יש שיקול דעת האם להעניק רישיון, מתקיימת גם דרישת הנזק הקונקרטי כך שיש 'לוותר' על ההרשעה (במידה שמתקיים גם התנאי בדבר חומרת העבירה), הדבר יאיין את התכלית שבבסיס הוראות החוק המאפשרות לרשויות להחליט האם ראוי שהרשעה בפלילים תמנע מאותו אדם לעסוק בעיסוק או במשלח יד מסוימים." (רע"פ 3224/19 אביב נ' מדינת ישראל, פסקה 12 (28.5.2019)).

אכן, ההרשעה עלולה להוות עבור המשיבה אבן נגף. אולם, מתבקש ומתחייב, שנתון זה יהיה בפני הרשויות, שכן מקצוע האחות מושתת על אמון, על דיווח מדויק והקפדה בקיום ההוראות בנושאים הרגישים ביותר לשלומם ובריאותם של הנזקק לשירותי רפואה. מנגד, מובן שאין המדובר במכשול בלתי עביר. לצד מעידתה החמורה של המשיבה, ניצבות נקודות זכות למכביר שצברה. התרשמנו מהצטיינותה של המשיבה לאורך שנים ומהמוטיבציה הרבה המאפיינת אותה. הישגיה המרשימים מלמדים על יכולותיה. אף התמודדותה של המשיבה עם קשיים, ובראשם עם המשבר הנפשי שחוותה בעקבות הפרשה (וראו: נ/4), ראויים להערכה רבה. כללו של דבר, ההכרעה בדרך השתלבותה של המשיבה בפן המקצועי תהא נתונה בידי הגורמים המקצועיים המופקדים על כך. על דרך קל וחומר, יפים לענייננו דברי בית המשפט העליון לא מכבר בעניין שדה:

"למעלה מן הצורך אציין, בהתייחס לתנאי השני שבהלכת כתב, כי לא נעלם מעיניי החשש, [...] כי הרשעתו של המבקש תמנע את חזרתו לעבודתו ברשות המסים... בפסיקה נקבע פעם אחר פעם, כי מקום בו הרשעת נאשם בעבירה פלילית עלולה למנוע את עיסוקו במקצוע מסוים, ככלל, 'ראוי כי בית המשפט ימנע מלעסוק בכך ויותר את הסוגיה לבחינתם ולשיקול דעתם של גורמי המקצוע המוסמכים'... כלל זה חל גם על עובדי מדינה, וכפי שקבעתי בעבר, אף על 'המצטיינים' שבהם..." (רע"פ 5006/24 שדה נ' מדינת ישראל, פסקה 21 (15.7.2024)).

12. סוף דבר, בנסיבות הכוללות של העניין איננו רואים מנוס מקבלת הערעור. המשיבה מורשעת בעבירה של גניבה, לפי סעיף 383(א)(2) וסעיף 384 לחוק העונשין.

ניתן היום, י"ג תמוז תשפ"ה, 09 יולי 2025, במעמד הצדדים.

שי יניב, שופט, סגן הנשיא

יוסי טופף, שופט

דנה אמיר, שופטת